

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

De fine legis & Imperii quatuor sentiendi modos exstare, sive quatuor
opiniones. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

quoq; ita instituit dissertationem, & disquisitionem præsentem, qualis sit finis legis. Et in cap. 14. lib. 7. Pol. satis apparet, quod finem reipubl. cum fine legum, & legislatoris confundat. Idem ego quoq; faciam, postquam huius rei observationem præmisero.

*De fine legis & Imperii quatuor sentiendi
modos exstare, sive quatuor opinio-
nes.*

CAP. III.

UT igitur præfixum nobis consequamur finem, præstat principio in medium adducere varias gravissimorum auctorum de eo opiniones, variosq; illos sentiendi modos, qui videntur ad quatuor reducendi. Prima sententia Aristotelis est, quod finis verus, & iustus, sit communis utilitas civitatis. Idemq; scribit Plato. Verba Aristotelis (*lib. 3. pol. c. 5.*) hæc sunt: *Querunt enim nonnulli, ad quid respicere legis conditor debeat, in legibus rectissime constituendis. Utrum ad meliorum utilitatem, an ad plurimum, quando contingat, quod modo diximus. Rectum quidem accipiendum est, quod æque, æque vero ad totius civitatis utilitatem, & ad communem civium.* Quod idem Plato (*l. de legib.*) docet, cum dicit: *Neg. censemus rectas eas esse leges, quæ totius civitatis gratia communiter posita non sunt.* Progreditur Aristoteles ulterius, & exponit, quod hæc communis utilitas, sit felicitas civiū, cum scribit 7. Polit. c. 14. *Cum vero civis & presidentis eandem virtutem esse dixerimus, quæ optimi viri, & eundem prius parere debere, & postea imperare: hoc itaq; erit legum positore intuendum, & laborandum, ut boni viri efficiantur, & per quæ exercitia, & quis finis optimæ vitæ.* Et prius dixerat in principio Ethicorum, (*l. 1. cap. 2.*) quod finis civilis societatis sit summum bonum humanum, non unius, sed omnium civium. Hæc prima sententia est, quod finis verus, & rectus legis, & Reipublicæ, sit bonum commune, & felicitas civium. Altera sententia illa est, quæ colligitur ex dictis Thomæ in locis diversis Summæ: (*l. 2. q. 90. art. 2. 22. q. 77. art. 1. ad. 1.*) estq; hæc: quod finis sit communis

pax

pax & concordia civium: ut ita lex solummodo illa prohibeat peccata, prava-
 vasq; actiones, quæ ejusmodi quietem disturbare valent, jubeatq; illas vir-
 tuosas actiones, quæ ad eandem quietem requiruntur. Bartholomæus
 Medina comment. in Thom. 1. 2. q. 99. in introductione, sententiam hanc
 profert; cum scribit: *Nam juris prudentes de legibus considerant, quatenus
 ordinant nos in communem pacem Reipublicæ.* Et paulo post artic. 2.
 quæ dixit, Platonis opinionem confirmat, cum inquit: *Plato enim dicit, le-
 gislatores communis pacis gratia leges condere debere.* Sed an ita sentiat
 Plato, postea intelligemus. Interea satis nobis est alteram exposuisse o-
 pinionem. Tertia ea est, quam Clinia Cretensis, & Megillus Spartanus a-
 pud Platonem (*1. de legib. in princ.*) afferunt, cuiq; favent, estq; hæc: quod
 finis legum & Reipublicæ sit, cives bellicosos reddere, & sic aptos ad sub-
 jiciendum sibi alias civitates. Verba loco citato hæc sunt: Athen. *Pro be,
 o hospes, ad exponendas leges Cretensium, exercitatus mihi videris. Sed id pla-
 nius dicas. Nam ita demum recte dispositam civitatem visus es dicere, si sic
 instituta sit, ut ceteras bello vincere possit. Itane?* Clin. *Ita prorsus: hunc
 etiam arbitror consensurum.* Megill: *Haud aliter Lacedæmoniorum quis-
 piam, o divine vir, responderet.* Hæc opinio secundæ addit curam indu-
 cendi civibus fortitudinem, & perfectam virtutem militarem. Hoc est, cu-
 ræ introducendi in societatem civilem virtutes cæteras, usq; eò, ut efficere
 valeant cives mutuo quiete vivere, jungit hanc, ut fiant bellicosissimi, sicq;
 apti ad augendum imperium propriæ civitatis. Erit ideo hic finis priori
 præstantior. Et ob perfectionis gradum hæc sententia erit secundo loco,
 & illa altera tertio collocanda. Quarta sententia est, quod finis legis,
 & Reipublicæ, sit securitas, & utilitas ejus, qui imperat: hoc est principis
 in Monarchia, sive in imperio unius, aut divitum in statu paucorum, aut
 plebis in statu populari. Hic finis, tanquam illi proprius qui imperat, ex-
 primitur a Platone hisce verbis: (*lib. 4 de legibus.*) *Sic accipe. Leges, ut a-
 junt, semper in civitate ponit, quod dominatur. Nonne?* Clin. *Ultiq;
 Ath. Numquid existimas, inquirunt, vel populum superantem, vel aliam
 quampiam Rempublicam, vel Tyrannum, ad aliud sponte leges latu-
 rum, quam ad utilitatem suam, hoc est, sui principatus stabilitatem?*
 Clin: *Non ad aliud.* Athen. *Si quis autem hujusmodi leges transgredia-
 tur jam positas, ut iniquus punietur ab eo, qui has institutiones induxit, ju-
 stusq; appellat.* Clin. *Sic apparet.* Discrimen est inter primam & ultimam
 opi-

Opinionem: etenim in prima, per utilitatem communem subditorum intelligitur, minimum præcipue sub ea comprehenditur. In quarta utilitas illius qui imperat, & dominatur, ad quam, qui præest, omnes subditorum facultates, & vitam dirigit, & constituit. Jam perpendamus, quis horum justus sit, & si plures ex ipsis sint iusti, quis optimus ac iustissimus.

*Exponitur, quis verus & optimus finis sit
ex quatuor recensitis.*

C A P. IV.

Sitaque sententias præcipuorum politicorum perpendimus, clarum est, quis finis optimus sit & rectus civitatis. Etenim Plato & Aristoteles, cæterique scriptores graves, consentiunt, quod sit utilitas communis, & felicitas civium. De sententia horum duorum præcipuorum Philosophorum jam satis cognovimus, per loca ex ipsorum scriptis capite præcedenti adducta, ubi aperte ita loquuntur: quibus impræsentiarum nonnulla alia adjungemus, ut eo clarior fiat hæc de fine disputatio: quod fundamentum præcipuum est totius Politices. Idcirco etiam rationibus confirmabitur. Et quoniam nonnulli, qui de rebus status populariter scripserunt, videntur non multum fidei tribuere Aristoteli, ac Politicis similibus, velut longe aberrantibus ab opinione Principum, horumque ministrorum: addam ego testimonia ipsorum Principum, eorumque qui regimini statuum præfuerunt, ut ita deprehendant, idem cum Politicis scientia instructis sentire illos quoque, qui experientia & usu tales evaserunt. Jam quod ad loca Platonis, & Aristotelis, quæ prioribus addenda, Plato r. delegib: docens, quæ leges bonæ esse debeant, inquit: *Recte enim positæ sunt, cum utentes eis beatos efficiant.* Aristot. 7. Polit: pluribus locis idem confirmat. Et primo inquit: *studiosi autem legum positoris est, considerare urbem, ac naturam hominum, & omnem aliam communionem vitæ laudabilem, quo participant, quantum fieri potest, felicitatis.* Postea prolixè docet, quibus modis præceptisque legislator cives ad felicitatem instituere possit, concludens: *hoc utique erit legislatori intuendum, laborandumque, ut boni viri efficiantur, & per quæ exercitia, & quis finis optime vitæ.* Et alibi eodem libro & loco: *Cum autem propositum nostrum sit, optimam rem publi-*

B

sane